

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2551). การปรับตัวทางวัฒนธรรม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<http://www.shi.or.th/Download/download.php?hId=453>.
- กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ. (2542). วิถีไทย. กรุงเทพฯ : คอมพิวเตอร์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2541). ข้าวกับวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- _____. (2545). วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย : การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง.
กรุงเทพฯ : เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.
- จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2540). สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.
- จิตติมา ดำรงวัฒนะ. (2544). กระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อเข้าสู่เกษตรกรรมแบบยั่งยืน
กรณีศึกษา : กลุ่มวนเกษตรบ้านนาอิสาน (กลุ่มเครือข่าย) ต.ท่ากระดาน อ.บางคล้า
จ.ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล
(มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพร อินทุมาร. (2546). การเปลี่ยนแปลงและการสืบเนื่องของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้าง
เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษาข้าว กรณีศึกษา หมู่ที่ 3 บ้านดอน
บุปผาราม ตำบลบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ชนบทศึกษาและการพัฒนา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2543). สังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิเทศ ดินณะกุล. (2544). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ :
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ ช่วยธานี. (2546). การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของชาวนาจังหวัดสุพรรณบุรี : ศึกษา
เฉพาะกรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- พระมหาบุญเลิศ ช่างธานี. (2545). การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของชาวนาจังหวัด
สุพรรณบุรี : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล. (2551). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http://www.ayutthaya.doae.
go.th/sena/chaina.doc](http://www.ayutthaya.doae.go.th/sena/chaina.doc).
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2551). สังคมวิทยา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http://www.huso.buu.ac.th/
หลักสูตวิชาโทสังคมวิทยา_web.doc](http://www.huso.buu.ac.th/หลักสูตวิชาโทสังคมวิทยา_web.doc).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2551). ประเพณีพิธีปิดทุ่ง. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.suandusitcuisine.com/home.php>.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2551). วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรม. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.swu.ac.th/royal/book7/b7c2t1.html>.
- มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2551). ศิลปะและวัฒนธรรมข้าว. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : <http://www.thairice.org/html/aboutrice/culture01.html>.
- ยศ สันตสมบัติ. (2544). มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เขานูช เวศร์ภาดา และคณะ. (2541). ข้าววัฒนธรรมแห่งชีวิต. กรุงเทพฯ :
อัมรินทร์ พรินติ้ง.
- วรรณ นาวิกมูล. (2544). ข้าวในศิลปะและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง.
- วรุช สุวรรณฤทธิ์ และคณะ. (2547). วิถีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริน
ติ้ง เฮ้าท์.
- วันดี ณ สงขลา และจุลทัศน์ พยาฆรานนท์. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง.
กรุงเทพฯ : สยามเพรส แมเนจเม้นท์.
- วิมล คำศรี และคณะ. (2544). วัฒนธรรมข้าวและพลังอำนาจชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. (2551). วัฒนธรรมข้าว.
(ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.thaitopic.com/mag/soc/khaw.htm>.
- สนิท สมัครการ. (2544). การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมกับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ :
บุ๊กเซ็นเตอร์.

- สร้อยญา จิตรภายย์. (2545). **ข้าว : วัฒนธรรมการผลิตและการเปลี่ยนแปลง**. วิทยานิพนธ์
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **ความหมายของวัฒนธรรม**. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : http://www.thaiwisdom.org/p_culture/api/api_1.htm.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 1 ขอนแก่น. (2549). **การผลิตข้าว**. (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : http://region1.prd.go.th/article/detail_article.php?id=56.
- สงกรานต์ จิตรากร. (2544). **ข้าวกับวิถีชีวิตคนไทย**. กรุงเทพฯ : ฝ่ายนิเทศสัมพันธ์สำนักงาน
พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th/>.
- สิริรัตน์ บำรุงกรณ์. (2544). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและไม่ยอมรับนวัตกรรมของ
ชาวนา : ศึกษากรณี จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา ภัทรราชย์. (2536). **เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องวัฒนธรรมข้าวใน
สังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541). **ข้าวกับวิถีชีวิตไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
กรมการศาสนา.
- _____. (2542). **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : สยามเพรส
แมนเนจเม้นท์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). **สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพิศวง ธรรมนนทา. (2532). **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : ดี ดี บุ๊คสโตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลชานนา. (2551). **แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลชานนา**.
พระนครศรีอยุธยา : องค์การฯ.
- อมรรัตน์ เกรียงขจร. (2541). **การเปลี่ยนแปลงชุมชนริมแม่น้ำปิง : กรณีศึกษาลองสวนหมาก
อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย
มหิดล (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณี ดันศิริ. (2549). **วัฒนธรรมถิ่น วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

- เอี่ยม ทองดี. (2537). **วัฒนธรรมข้าว : พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- _____. (2538). **ข้าว วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- _____. (2541). **ข้าวกับวิถีชีวิตคนไทย**. กรุงเทพฯ : ฝ่ายนิเทศสัมพันธ์สำนักงานพัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- _____. (2547). **ควาย ข้าว พระ ผี พิธีกรรม ในกระบวนการพัฒนาชนบทไทย**.
กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- Cohen, A. (1969). **Custom and Politics in Urban Africa**. New York : Oxford University
Press.
- Foster, G & B. Anderson. (1978). **Medical Anthropology**. New York : Wiley & Sons.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อ. สุรินทร์ กิจนิตต์ชวี
2. ดร. วิรัตน์ คำศรีจันทร์
3. ผศ.ดร. ดารณี คำแหง
4. ดร. สุเทพ คำแหง
5. อ. ณรงค์ ศรีสนิท

ภาคผนวก ข

รายชื่อเกษตรกรตำบลชานนาผู้ให้ข้อมูล

รายชื่อเกษตรกรตำบลชานนาผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

รายชื่อผู้นำชุมชนตำบลชานนาผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

รายชื่อเกษตรกรตำบลชานนาผู้ให้ข้อมูล
รายชื่อเกษตรกรตำบลชานนาผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

1. นายแกร ณะสนธิ อายุ 73 ปี อยู่บ้านเลขที่ 37/3 หมู่ที่ 1 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. นายวัฒนา สุภาพล อายุ 42 ปี อยู่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 1 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. นายเสมียน การสัจจี อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 2 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. นายสุเทพ ธารามุกข์ อายุ 45 ปี อยู่บ้านเลขที่ 90/8 หมู่ที่ 2 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. นายสมควร การโสภี อายุ 63 ปี อยู่บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 3 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
6. นายพีระ พรหมชัย อายุ 42 ปี อยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 3 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
7. นายทองปลิว ธาระมัติ อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 15/1 หมู่ที่ 4 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
8. นางสาวบังอร เกิดมนตรี อายุ 33 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 4 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
9. นายเสวก พยุงแก้ว อายุ 56 ปี อยู่บ้านเลขที่ 66/2 หมู่ที่ 5 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
10. นางสาวจินตนา ทรัพย์จ้านงค์ อายุ 47 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 5 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
11. นายอัปดุลละห์ ไกรนุช อายุ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 224/1 หมู่ที่ 6 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
12. นางมะลิ โยนิโส อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 6 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

13. นางจำปา บรรเลง อายุ 64 ปี อยู่บ้านเลขที่ 87/1 หมู่ที่ 7 ตำบลชานนา อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

14. นายวัฒนา ชลนาคเกษม อายุ 39 ปี อยู่บ้านเลขที่ 153/3 หมู่ที่ 7 ตำบลชานนา
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายชื่อผู้นำชุมชนตำบลชานนาผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

1. นายฉลวย การสมจิต อายุ 71 ปี อยู่บ้านเลขที่ 43/2 หมู่ที่ 1 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. นางคารารัตน์ ชารนาถ อายุ 41 ปี อยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 1 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. นายปรีชา แจ่มวรรณ อายุ 69 ปี อยู่บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ที่ 2 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. นางประดับ ไชยโชติ อายุ 44 ปี อยู่บ้านเลขที่ 195/5 หมู่ที่ 2 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. นางประคอง วงศ์ครุฑ อายุ 36 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 3 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
6. นางบุญนำ เรืองประยูร อายุ 47 ปี อยู่บ้านเลขที่ 43/1 หมู่ที่ 3 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
7. นายหวาน การสมทบ อายุ 47 ปี อยู่บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 4 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
8. นายบุญส่ง การสมชน อายุ 44 ปี อยู่บ้านเลขที่ 1/3 หมู่ที่ 4 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
9. นายธีระเดช โพธิ์ทอง อายุ 50 ปี อยู่บ้านเลขที่ 90/2 หมู่ที่ 5 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
10. นายรัช พยุงแก้ว อายุ 35 ปี อยู่บ้านเลขที่ 66/1 หมู่ที่ 5 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
11. นายสุรินทร์ พิญญะจิต อายุ 43 ปี อยู่บ้านเลขที่ 10/1 หมู่ที่ 6 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
12. นายสมชาย การพงษ์ศรี อายุ 39 ปี อยู่บ้านเลขที่ 226 หมู่ที่ 6 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13. นายประยงค์ ฟิ่งเป้า อายุ 50 ปี อยู่บ้านเลขที่ 96 หมู่ที่ 7 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
14. นายไฉน กันศิริ อายุ 47 ปี อยู่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 7 ตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก ค
แบบสังเกต

แบบสังเกต

วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำนาข้าว

(จากการที่ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องของประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำนาพบว่าตำบลชานามิประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำนา ที่เหลืออยู่คือ พิธีรับขวัญข้าว พิธีบอกเล่าขอพร ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเกตพร้อมทั้งการพูดคุยสอบถามคนที่มาร่วมพิธี และถ่ายภาพ บันทึกเสียง ประกอบด้วย ประเด็นในการสังเกตคือ ขั้นตอนการประกอบพิธี วัน เวลา สถานที่ ความสำคัญของพิธี นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเกษตรกรตำบลชานามิ เป็นอย่างไร)

2.1 พิธีรับขวัญข้าว

- 2.1.1 ขั้นตอนการประกอบพิธี
- 2.1.2 ผู้ประกอบพิธี
- 2.1.3 วันเวลาในการประกอบพิธี
- 2.1.4 สถานที่ประกอบพิธี
- 2.1.5 ความสำคัญของพิธี

2.2 พิธีบอกเล่าขอพร

- 2.2.1 ขั้นตอนการประกอบพิธี
- 2.2.2 ผู้ประกอบพิธี
- 2.2.3 วันเวลาในการประกอบพิธี
- 2.2.4 สถานที่ประกอบพิธี
- 2.2.5 ความสำคัญของพิธี

2.3 วิถีชีวิตของเกษตรกรตำบลชานามิ

- 2.3.1 การหุงหาอาหาร
- 2.3.2 การรับประทานอาหาร
- 2.3.3 การประกอบกิจวัตรประจำวัน

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เจาะลึก

เรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของเกษตรกรตำบลชานนา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

.....

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในอดีตและในปัจจุบัน (ประเด็นสัมภาษณ์ เพื่อต้องการคำตอบในเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการบริโภค ด้านการแลกเปลี่ยนผลผลิตด้านความคิดความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำงาน ในแต่ละคำถามผู้วิจัยจะถามทั้งในปัจจุบันและในอดีต โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ที่สัมภาษณ์ได้ และในแต่ละหมู่บ้านจะสัมภาษณ์ในจำนวนสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้คำนึงถึงความสามารถในการให้ข้อมูลของผู้ที่ให้สัมภาษณ์เป็นสำคัญ)

1. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านการผลิต

1.1 การเปลี่ยนแปลงปัจจัยในการผลิต

- 1.1.1 พื้นที่ที่ใช้ในการทำนาเป็นเจ้าของที่นาเองหรือที่นาเช่า จำนวนกี่ไร่.....ได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.2 แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนาได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.3 แรงงานที่ใช้ในการทำนาได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.4 เงินทุนที่ใช้ในการทำนาได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.5 เครื่องมือเครื่องใช้ในการเตรียมดินได้แก่ ได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.6 เครื่องมือเครื่องใช้ในการนํานํ้าเข้านาได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.7 เครื่องมือเครื่องใช้ในการเกี่ยวเกี่ยวและขนย้ายได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.8 เครื่องมือเครื่องใช้ในการนวดข้าวได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.9 เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บรักษาข้าวได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.10 พันธุ์ข้าวที่ใช้ในการเพาะปลูกได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.11 ปุ๋ยที่ใช้ใส่ดินข้าวได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.12 ทิศทางการผลิตแบบใหม่ส่งผลต่อ (ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วิธีชีวิต) อย่างไร .
ทำไมและหากไม่ได้รับการแก้ไขจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตอย่างไร .
ทำไม
- 1.1.13 ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านปัจจัยการผลิตอย่างไร . ทำไม
- 1.1.14 มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ทำไม

1.2 การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต

- 1.2.1 วิธีการเตรียมดินอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.2 วิธีการเตรียมเครื่องมือทำนาอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.3 วิธีการเตรียมและการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.4 วิธีและขั้นตอนการบำรุงและดูแลต้นข้าวอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.5 วิธีการเก็บเกี่ยวและการทำลานนวดข้าวอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.6 วิธีการนวดข้าวอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.7 วิธีการฟัดข้าว อย่างไร.....ทำไม
- 1.2.8 วิธีการสีข้าวและตำข้าวอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.9 มีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ชาวนาตัดสินใจเข้าสู่ระบบการผลิตแบบใหม่.....อย่างไร.....
ทำไม
- 1.2.10 กระบวนการผลิตในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อตัวเกษตรกรเองและ
ทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร.....ทำไม
- 1.2.11 ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านกระบวนการผลิตอย่างไร.....ทำไม
- 1.2.12 มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรอย่างไร.....ทำไม

2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านการบริโภค

- 2.1 ข้าวที่นำมาหุงได้จากไหน.....อย่างไร ทำไมของตนเองทั้งหมดหรือของ
ตนเองบางส่วน หรือซื้อทั้งหมดหรือซื้อบางส่วน
- 2.2 กระบวนการหุงข้าวทำอย่างไร ทำไม
- 2.3 กินข้าวเป็นอาหารหลักกี่มื้อ กับข้าวในแต่ละมื้อมีอะไรบ้างเช่น ... ได้มาจากไหน ...
- 2.4 มื้อหลักของอาหารที่สมาชิกในครัวเรือนอยู่พร้อมหน้าได้แก่ทำไม
- 2.5 ข้าวกับรสชาติในการบริโภคที่เป็นที่โปรดของสมาชิกในครัวเรือนได้แก่
ทำไม
- 2.6 ข้าวสามารถนำมาประกอบเป็นอาหารคาวหวานตามฤดูกาลหรือตามประเพณีต่างๆได้แก่...
ทำไม
- 2.7 มีปัจจัยใดบ้าง ที่ทำให้การบริโภคของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อสุขภาพ
หรือไม่อย่างไรทำไม
- 2.8 ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการบริโภคอย่างไรทำไม
- 2.9 มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรอย่างไรทำไม

3. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านการแลกเปลี่ยนผลผลิต

- 3.1 รูปแบบการแลกเปลี่ยนเป็นอย่างไร ทำไม มีการรวมกลุ่มกันหรือผ่านพ่อค้าคนกลาง.....อย่างไร..... ทำไม..... ภาระที่ใช้บรรจุและการขนส่งเป็นอย่างไร.....ทำไม.....
- 3.2 สถานที่แลกเปลี่ยนได้แก่ อย่างไร..... ทำไม
- 3.3 วัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนได้แก่ อย่างไร..... ทำไม
- 3.4 มูลค่าและหน่วยวัดในการแลกเปลี่ยนได้แก่อย่างไร..... ทำไม อุปกรณ์ที่ใช้ซึ่งตรงได้แก่.....อย่างไร..... ทำไม
- 3.5 ระบบการตลาดซื้อขายข้าวเปลือกของชาวนาเป็นอย่างไร.....ชาวนาถูกเอารัดเอาเปรียบหรือไม่อย่างไร ทำไม และส่งผลกระทบต่อชาวนาอย่างไร ทำไม มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร...ทำไม

4. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านคติความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำนา

- 4.1 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับข้าว และการทำนามีอะไรบ้าง อย่างไร ทำไม
- 4.2 ลักษณะของคติความเชื่ออย่างไร ทำไม
- 4.3 ความสำคัญของคติความเชื่อเหล่านั้นอย่างไร ทำไม
- 4.4 มีคติความเชื่อใดบ้างที่ยังคงอยู่และมีคติความเชื่อใดบ้างที่สูญหายไป...เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น .อย่างไร ทำไม
- 4.5 พิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำนามีอะไรบ้าง อย่างไร ทำไม
- 4.6 วัตถุประสงค์ของพิธีกรรมอย่างไร ทำไม
- 4.7 ใครเป็นผู้นำ เป็นผู้ชักจูง และเป็นผู้เข้าร่วมในพิธีอย่างไร ทำไม
- 4.8 ความหมายของอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธี.....อย่างไร ทำไม
- 4.9 สถานที่และช่วงเวลาในการทำพิธีกรรมอย่างไร ทำไม
- 4.10 ขั้นตอนในการทำพิธีกรรมอย่างไร ทำไม
- 4.11 มีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนาอะไรบ้างที่สูญหายไป.....อย่างไร ทำไม เพราะเหตุใดจึงสูญหายไป.อย่างไร ทำไม
- 4.12 มีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนาอะไรบ้างที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน อย่างไร ทำไมเพราะเหตุใดจึงยังคงอยู่อย่างไร ทำไม
- 4.13 ควรที่จะฟื้นฟูพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนาที่สูญหายไปหรือไม่ อย่างไร ทำไมมีแนวทางในการฟื้นฟูอย่างไร ทำไมและใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟื้นฟู อย่างไร ทำไมจะได้ประโยชน์จากการฟื้นฟูอย่างไร ทำไม

ภาคผนวก จ
แบบสันทนาการคู่

แบบสนทนากลุ่ม

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของเกษตรกรตำบลชานนา อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(การสนทนากลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้วิจัยสรุปประเด็นต่างๆ ให้กลุ่มทราบ ต่อจากนั้นจึงเริ่มสนทนาทีละประเด็นโดยใช้ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งในแต่ละประเด็นคำถามจะถามทั้งในปัจจุบันและในอดีต ใช้เทปบันทึกเสียงประกอบ โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ที่สนทนาได้ และในแต่ละหมู่บ้านจะเชิญผู้ที่เข้าร่วมสนทนาในจำนวนสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้คำนึงถึงความสามารถในการให้ข้อมูลของผู้ที่เข้าร่วมสนทนาเป็นสำคัญ)

ประเด็นสนทนา

1. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านการผลิต

1.1 การเปลี่ยนแปลงปัจจัยในการผลิต

- 1.1.1 พื้นที่ที่ใช้ในการทำนาเป็นเจ้าของที่นาเองหรือที่นาเช่า จำนวนกี่ไร่..... ได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.2 แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนา ได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.3 แรงงานที่ใช้ในการทำนา ได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.4 เงินทุนที่ใช้ในการทำนา ได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.5 เครื่องมือเครื่องใช้ในการเตรียมดินได้แก่ ได้มาอย่างไร ทำไม
- 1.1.6 เครื่องมือเครื่องใช้ในการนํานํ้าเข้านาได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.7 เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บเกี่ยวและขนย้ายได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.8 เครื่องมือเครื่องใช้ในการนวดข้าวได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.9 เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บรักษาข้าวได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.10 พันธุ์ข้าวที่ใช้ในการเพาะปลูกได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.11 ปุ๋ยที่ใช้ใส่ดินข้าวได้แก่ ได้มาอย่างไรทำไม
- 1.1.12 ทิศทางการผลิตแบบใหม่ส่งผลต่อ (ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต) อย่างไร .
ทำไมและหากไม่ได้รับการแก้ไขจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต.....อย่างไร .
ทำไม

1.1.13 ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านปัจจัยการผลิตอย่างไร .ทำไม

1.1.14 มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ทำไม

1.2 การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต

1.2.1 วิธีการเตรียมดินอย่างไร.....ทำไม

1.2.2 วิธีการเตรียมเครื่องมือทำนาอย่างไร.....ทำไม

1.2.3 วิธีการเตรียมและการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างไร.....ทำไม

1.2.4 วิธีและขั้นตอนการบำรุงและดูแลต้นข้าวอย่างไร.....ทำไม

1.2.5 วิธีการเกี่ยวเกี่ยวและการทำลานนวดข้าวอย่างไร.....ทำไม

1.2.6 วิธีการนวดข้าวอย่างไร.....ทำไม

1.2.7 วิธีการฟัดข้าว อย่างไร.....ทำไม

1.2.8 วิธีการสีข้าวและตำข้าวอย่างไร.....ทำไม

1.2.9 มีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ชาวนาตัดสินใจเข้าสู่ระบบการผลิตแบบใหม่.....อย่างไร.....
ทำไม

1.2.10 กระบวนการผลิตในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อตัวเกษตรกรเองและ
ทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ อย่างไร.....ทำไม

1.2.11 ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านกระบวนการผลิตอย่างไร.....ทำไม

1.2.12 มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรอย่างไร.....ทำไม

2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านการบริโภค

2.1 ข้าวที่นำมาหุงได้มาจากไหน.....อย่างไร ทำไมของตนเองทั้งหมดหรือของ
ตนเองบางส่วน หรือซื้อทั้งหมดหรือซื้อบางส่วน

2.2 กระบวนการหุงข้าวทำอย่างไร ทำไม

2.3 กินข้าวเป็นอาหารหลักกี่มื้อ กับข้าวในแต่ละมื้อมีอะไรบ้างเช่น ... ได้มาจากไหน ...

2.4 มื้อหลักของอาหารที่สมาชิกในครัวเรือนอยู่พร้อมหน้าได้แก่ทำไม

2.5 ข้าวกับรสชาติในการบริโภคที่เป็นที่โปรดของสมาชิกในครัวเรือนได้แก่
ทำไม

2.6 ข้าวสามารถนำมาประกอบเป็นอาหารคาวหวานตามฤดูกาลหรือตามประเพณีต่างๆได้แก่...
ทำไม

2.7 มีปัจจัยใดบ้าง ที่ทำให้การบริโภคของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อสุขภาพ
หรือไม่อย่างไรทำไม

2.8 ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการบริโภคอย่างไรทำไม

2.9 มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรอย่างไรทำไม

3. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านการแลกเปลี่ยนผลผลิต

3.1 รูปแบบการแลกเปลี่ยนเป็นอย่างไร ทำไม มีการรวมกลุ่มกันหรือผ่านพ่อค้าคนกลาง.....อย่างไร ทำไม ภาระที่ใช้บรรจุและการขนส่งเป็นอย่างไร.....
ทำไม

3.2 สถานที่แลกเปลี่ยนได้แก่ อย่างไร..... ทำไม

3.3 วัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนได้แก่ อย่างไร..... ทำไม

3.4 มูลค่าและหน่วยวัดในการแลกเปลี่ยนได้แก่อย่างไร..... ทำไม อุปกรณ์ที่ใช้ชั่งตวงได้แก่.....อย่างไร..... ทำไม

3.5 ระบบการตลาดซื้อขายข้าวเปลือกของชาวนาเป็นอย่างไร....ชาวนาถูกเอารัดเอาเปรียบหรือไม่อย่างไร ทำไม และส่งผลกระทบต่อชาวนาอย่างไร ทำไม มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร...ทำไม

4. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวในมิติด้านคติความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำนา

4.1 คติความเชื่อที่เกี่ยวกับข้าว และการทำนามีอะไรบ้าง อย่างไร ทำไม

4.2 ลักษณะของคติความเชื่ออย่างไร ทำไม

4.3 ความสำคัญของคติความเชื่อเหล่านั้นอย่างไร ทำไม

4.4 มีคติความเชื่อใดบ้างที่ยังคงอยู่และมีคติความเชื่อใดบ้างที่สูญหายไป...เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น .อย่างไร ทำไม

4.5 พิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าวและการทำนามีอะไรบ้าง อย่างไร ทำไม

4.6 วัตถุประสงค์ของพิธีกรรมอย่างไร ทำไม

4.7 ใครเป็นผู้นำ เป็นผู้ชักจูง และเป็นผู้เข้าร่วมในพิธีอย่างไร ทำไม

4.8 ความหมายของอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธี.....อย่างไร ทำไม

4.9 สถานที่และช่วงเวลาในการทำพิธีกรรมอย่างไร ทำไม

4.10 ขั้นตอนในการทำพิธีกรรมอย่างไร ทำไม

4.11 มีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนาอะไรบ้างที่สูญหายไป.....อย่างไร ทำไม
เพราะเหตุใดจึงสูญหายไป.อย่างไร ทำไม

4.12 มีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนาอะไรบ้างที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน
อย่างไร ทำไมเพราะเหตุใดจึงยังคงอยู่อย่างไร ทำไม

- 4.13 ควรที่จะฟื้นฟูพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวและการทำนาที่สูญหายไปหรือไม่
- อย่างไร ทำไมมีแนวทางในการฟื้นฟูอย่างไร ทำไมและใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟื้นฟู
- อย่างไร ทำไมจะได้ประโยชน์จากการฟื้นฟูอย่างไร
- อย่างไร ทำไม